

Bányász Judit

Tervezés lépésről lépésre II: tervsorozatok készítése

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Divat- és stílustervezés

A követelménymodul száma: 0991-06 A tartalelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-045-50

TERVEZÉS LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE II: TERVSOROZATOK KÉSZÍTÉSE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Több designert kérnek fel tervek készítésére és versenyeztetnek ugyanazon feladat kapcsán. Az elkészített tervek alapján választják majd ki azt a személyt, akivel szerződést kötnek. Természetesen sok minden befolyásolja a döntést (egyediség, ötletesség, tetszetős külső-belső megjelenítés, pontosság, a meghatározott feltételek és lehetőségek számításba vétele stb.) de mindenképpen előnyt jelent, ha **nem csak egy-egy különálló ötletet** mutat be, hanem ötleteinek kibontására **tervsorozatokat** készít. Így sokkal teljesebben kiaknázhajja az egyetlen ötletben rejlő lehetőségeket.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Mit értünk tervsorozat alatt?

A világ körülöttünk nagyon sok megvalósult „tervsorozatból” áll. Maga a természet a legnagyobb kísérletező, úgy is mondhatnánk, hogy a legtöbb variációt, „tervsorozatot” a természetben találhatjuk. Akár a növény, akár az állatvilágot nézzük, azt tapasztaljuk, hogy egy-egy fajon belül számtalan változat található. Az idők folyamán, a külső feltételek (éghajlat, életkörülmények stb.) változásának megfelelően mindig újabb és újabb variánsok születtek.

Ha az ember alkotta környezetet elemezzük, akkor is hasonló eredményre jutunk. Gondoljunk például a gépkocsira, hogy milyen sok különböző típusa, kategóriája van, pedig alapvetően mind ugyanazt a célt szolgálja. Bármilyen, ember által létrehozott (ipari) termék esetében a különböző igények kielégítése és a gazdaságossági szempontoknak való megfelelés a (terv)sorozatok elkészítésére ösztönöz. A textilminta, az öltözék tervezés sem kivétel ez alól. A tervsorozatok, variációk készítésekor sokféle megoldás születhet, amelyeket a megadott kritériumokon túl, a tervező felkészültsége, kreativitása, kompromisszum készsége erősen befolyásol.

2. A kreatív tervezés menete

Az ötlet kifejtését és a **megvalósításának folyamatát** három fő szakaszra osztjuk. Ezek a részek nem különülnek el, hanem szervesen egymásba épülnek az alkotó munka folyamatában.

1. a probléma felvetése:

- információ és adatgyűjtés
- analízis (elemzés)
- az igények fontossági sorrendjének meghatározása
- az értékelés szempontjainak felállítása

2. a megoldási javaslatok elkészítése:

- a feltételezett megoldási javaslatok elkészítése és tesztelése (rajz, makett készítés)
- a változatok szelekciója
- választás, döntés
- a prototípus (mintadarab) elkészítése

3. a megoldás tesztelése és az értékelése:

- analízis a kialakított szempontok szerint
- a prototípus fejlesztése, módosítása

A kreatív tervezésben fontos szerepet töltenek be a megoldási javaslatok, ebben az esetben a tervsorozatok elkészítése.

Az információ gyűjtés elvégzése, annak szelektálása és rendszerezése utáni feladat az ötletekből kiemelni a legmegfelelőbbeket és külön-külön kifejtetni a bennük rejlő lehetőségeket. Képzелjen el egy fát, amelynél a vastag törzs vékonyabb főágakban folytatódik, majd azok is tovább ágaznak. Mindegyik főághoz tartozó mellékág azonos eredetű, de mégis különböző.

A tervsorozatok egyes darabjai különbözőek, de mégis egy töről fakadnak, ugyanannak a feladatnak a megoldására születtek és azonos alapgondolatot tartalmaznak.

3. Miért van szükség tervsorozatok készítésére?

Bármilyen tervezői feladatot, megbízást, felkérést kap, legelőször fel kell mérnie az igényeket, **elvárásokat** és **lehetőségeket**. Pontosan tudnia kell kinek, milyen korosztálynak, milyen alkalomra készüljön a kollekció és milyen alapanyagokból dolgozhat. Érdeemes előre tisztázni, hogy milyen anyagi lehetőségei vannak, mert az meghatározza a tervezés kereteit is (alapanyag minősége, kellékek, formai megoldások stb.)

Ezek után kezdhet neki az ötletei rögzítéséhez valamilyen **rajzos vázlat** (skicc) és esetleg szöveges kiegészítés formájában. Mindenképpen **több alapötletet** vessen fel és azokat bontsa ki, fejlessze tovább. Ezeket a vázlatokat tervezés közben csak önmaga részére készítse azért, hogy megkönnyítse modelljeinek rendszerezését, átláthatóvá tegye a változatok közötti összefüggéseket és segítsenek a végleges darabok kialakításában, kiválasztásában. A **már kiválasztott irányvonal alapján** az előírt modellszámnál mindenképpen többet tervezzen, **tervsorokat készítsen**, hogy legyen miből szelektálnia Önnnek és a megrendelőnek is.

4. Miért érdemes tervsorokat készíteni?

- Egy alapgondolat teljesebb körű kiaknázására ad lehetőséget.
- Nagy számú, egymással összhangban lévő, variálható és (vagy) felcserélhető darabokat lehet megalkotni (forma, szín, alapanyag lehetséges kombinációit variálja).
- Külső szemlélő számára is könnyen felismerhető egységes stílus kialakítására van mód (egyazon kollekción belül).
- A tervsorozatot átnézve, önállóan kiválasztja az elvárt feladatnak a leginkább megfelelő terveket (tervező általi, előzetes szelektálás)
- Prezentációs készségének segítségével, érthető, strukturált formában bemutatja elképzeléseit
- A megrendelő széleskörű választási lehetőséget kap.
- Igény szerint az öltözkéztérveket a társtervezővel vagy a megrendelővel konzultálva, egyeztetve választja ki (a megrendelő esetleg eltérő elképzeléseinek figyelembe vételével kompromisszumos készségét bizonyítja)

5. Milyen kapcsolat van a tervsorozatok és a tervdokumentáció között?

A tervdokumentációnak tartalmaznia kell:

- a kollekció témáját (miért, milyen csoportnak és korosztálynak, milyen alkalomra tervezte)
- a felhasznált alapanyagokat (anyagvázat, az anyagok jellemzői, koloritjai)
- a **tervsort** esztétikus divatgrafika formájában
- a megrendelő által kiválasztott (vagy az Ön által legjobbnak ítélt) modellek síkba kiterített műhelyrajzát
- a méretarányosan lekicsinyített szabásmintákat

A tervsorozatok készítése a tervezési folyamat befejező szakaszát készíti elő.

A végleges **tervsort** (ami a tervdokumentáció része) a **tervsorozatok darabjai közül** választják ki a megoldandó feladatnak legjobban megfelelő tervek, felvetések közül. A tervdokumentáció valójában egy tervezési folyamat befejezését jelenti, az addigi munka összegzése, képes és szöveges dokumentáció formájában.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ez a tananyag abban kíván segítséget nyújtani, hogy a tervező rendszerben gondolkodjék. Ne kövesse azt a módszer, amelynél egy ötlet egy tervvel egyenlő.

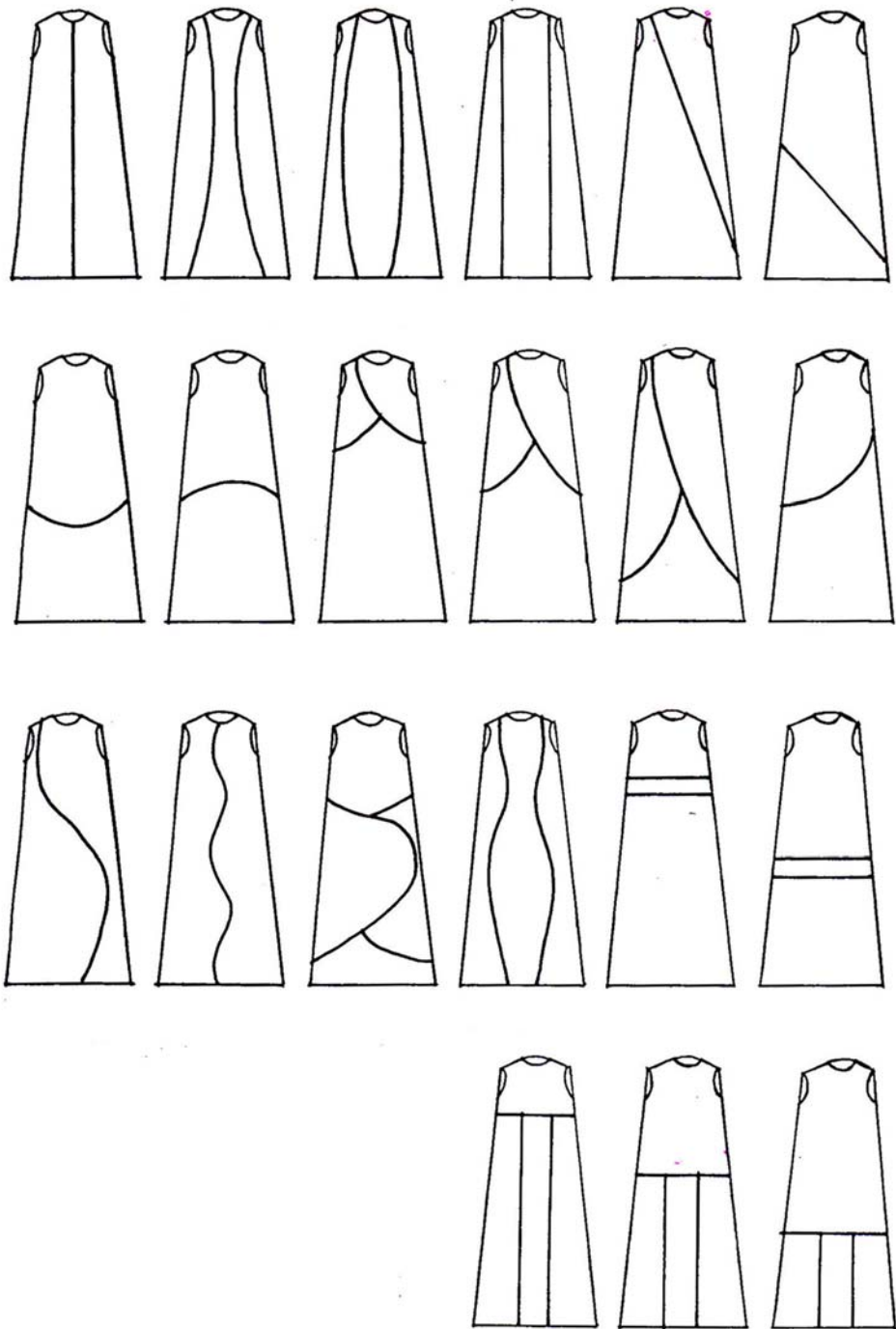
Az egymással konkuráló, egymástól független tervek akár egymást is kiolthatják, míg a variációkra épülő tervek kollektív darabjai egymást erősítik, hatásosabbak és meggyőzőbbek. Trevsorok esetében a megrendelők (a bírálók stb.) jobban tudnak azonosulni a tervező szándékával és sokkal könnyebben választanak

A bemutatott munkák példaként szerepelnek. Más megoldás is lehetséges.

1. „Azonos motívumcsoportok formai ismétlésével, a színek, színértékek egyidejű változtatásával a kompozíció jellege érzékelhetően megváltozik. A változások nyomon követése **sorozatszerű megoldásban** a leghatásosabb, ennek tanulsága további sorozatok készítését sugallja, amikor a színekkel történő manipulálás már egy előre megtervezett közlés eszköze lehet. A megoldások szintje aszerint értékelhető, minél világosabban rajzolódik ki a közlés szándéka.”¹ A számítógépes programok számtalan variáció gyors elkészítését és kipróbálását teszik lehetővé.

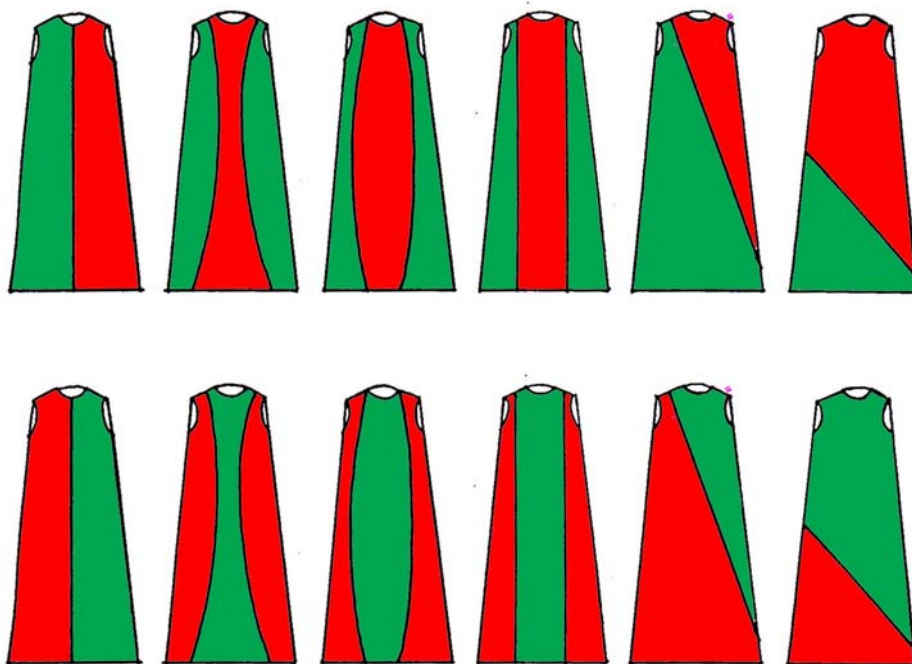
2. Ugyanazon befoglaló forma **belső osztásainak megváltoztatásával**, az **arányok eltolásával** (vízszintes, függőleges, átlós irányban), **szimmetrikus – asszimmetrikus osztással** igen sok változat készíthető. Ezek száma tovább növelhető a **színek és az anyagkarakterek** változtatásával. (lásd: 0991_050 SzT elem)

¹ Forrás: Szilvitzky Margit: A látás élménye, 67. old

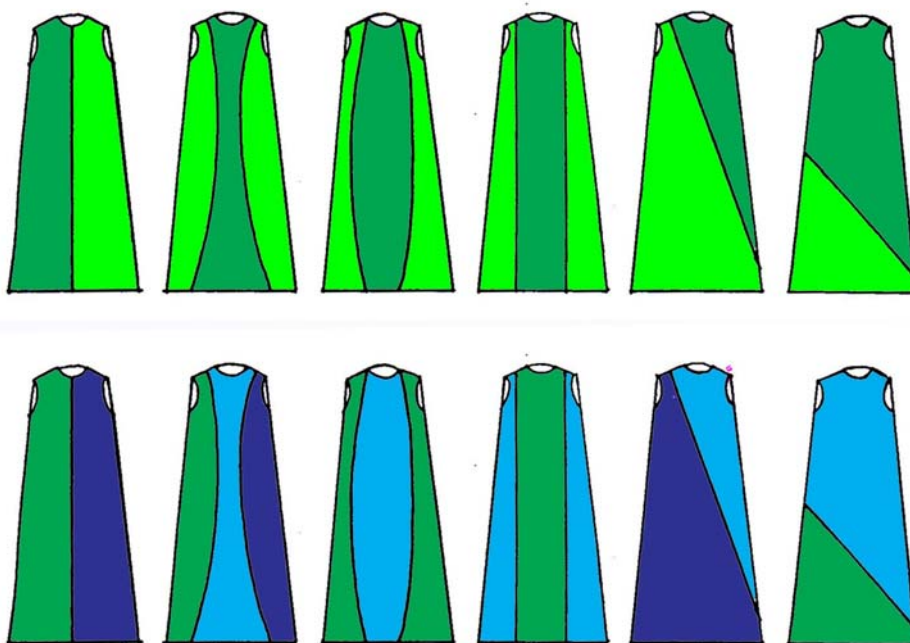

1. ábra Egyszerű alapforma belső osztásának variációi, arányeltolások

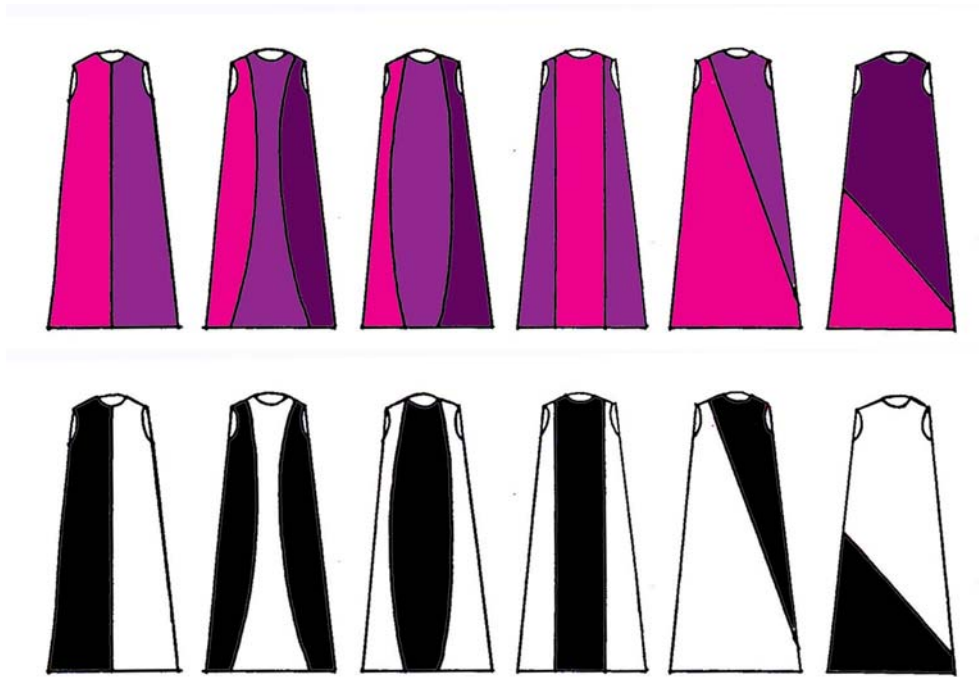
3. Színtani ismereteinek felhasználásával a változatok száma tovább növelhető. A színek megválasztása függ attól, hogy kinek, milyen időszakra, milyen alkalomra stb. készül a kollekció.

2. ábra Komplementer színpár használatával készített variációk

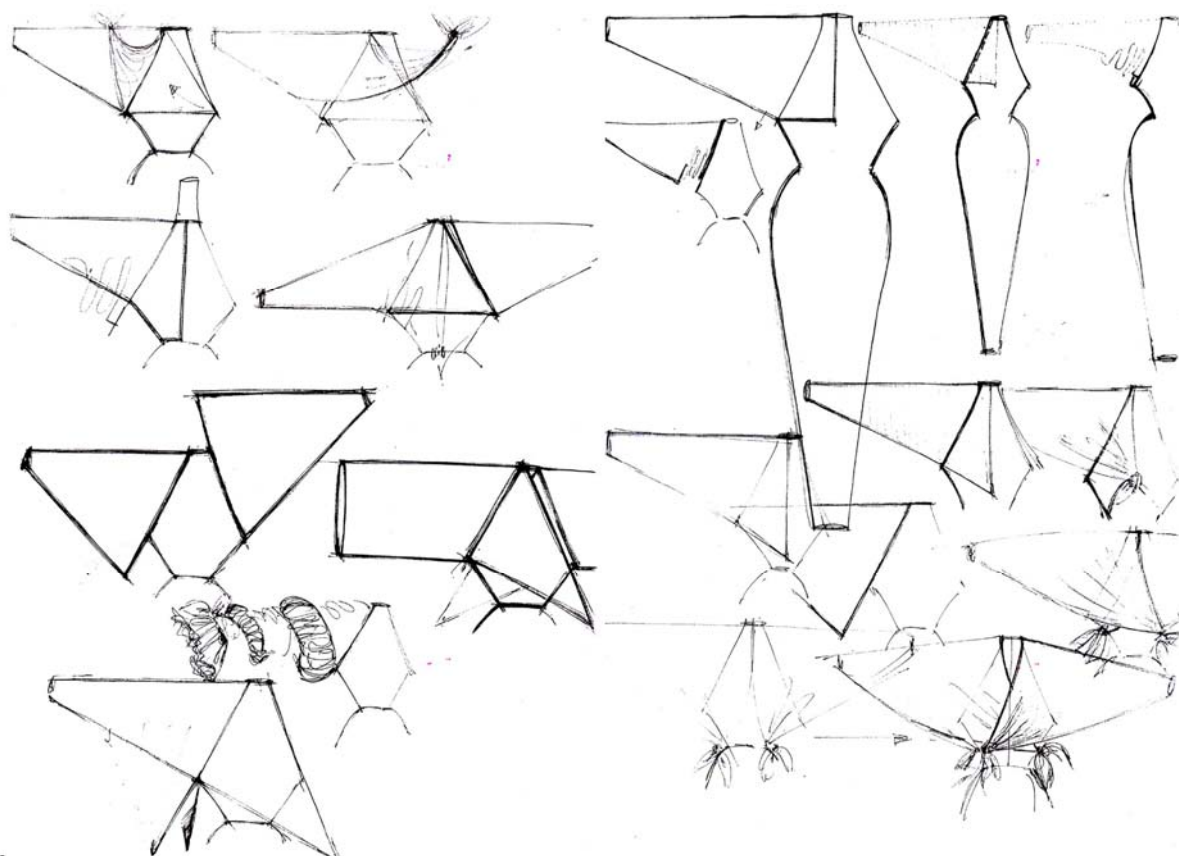

3. ábra Hideg és meleg színek használatával készített variációk

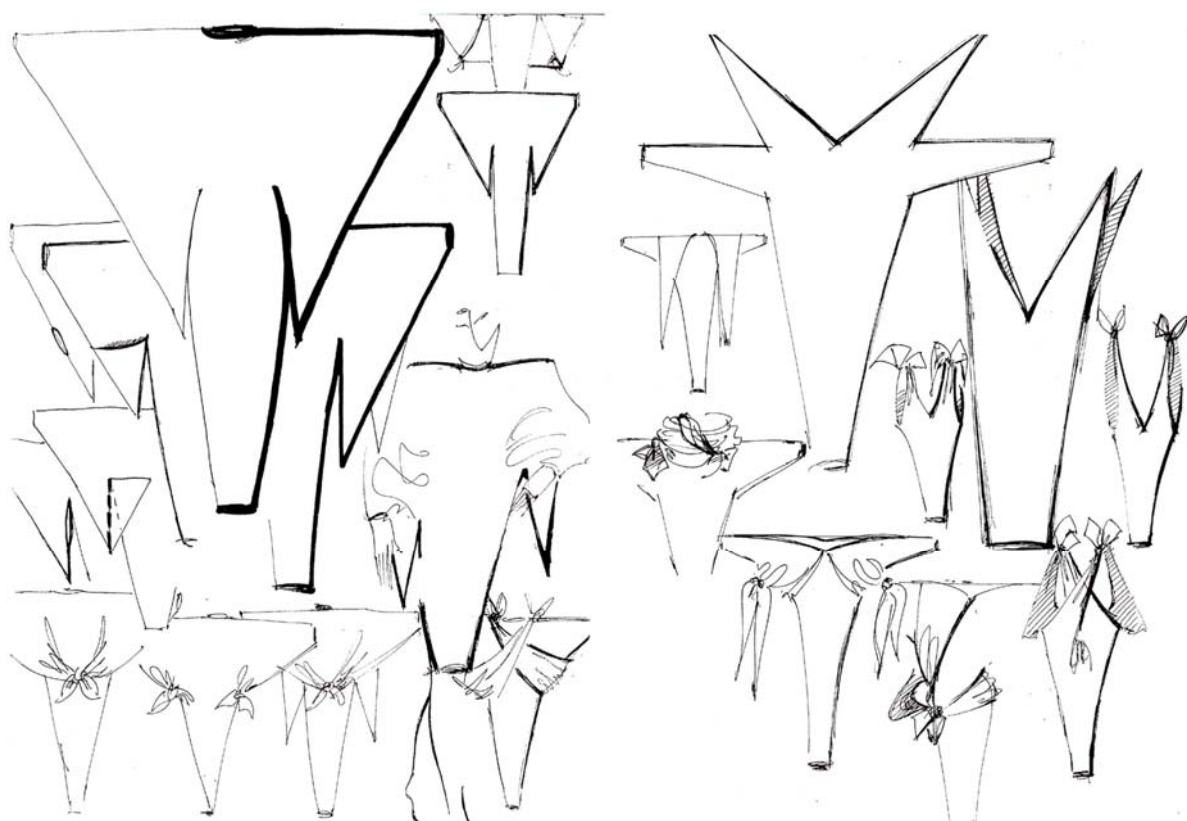
4. ábra Ugyanazon szín árnyalatainak és a legerősebb fény-árnyék kontraszt (fekete-fehér) felhasználásával készített variációk

4. Az ötletek azonnali felvázolása és a bennük rejlő variációk kifejtése, rögzítése mindig nagyon fontos szerepet tölt be az előkészítő munkában.

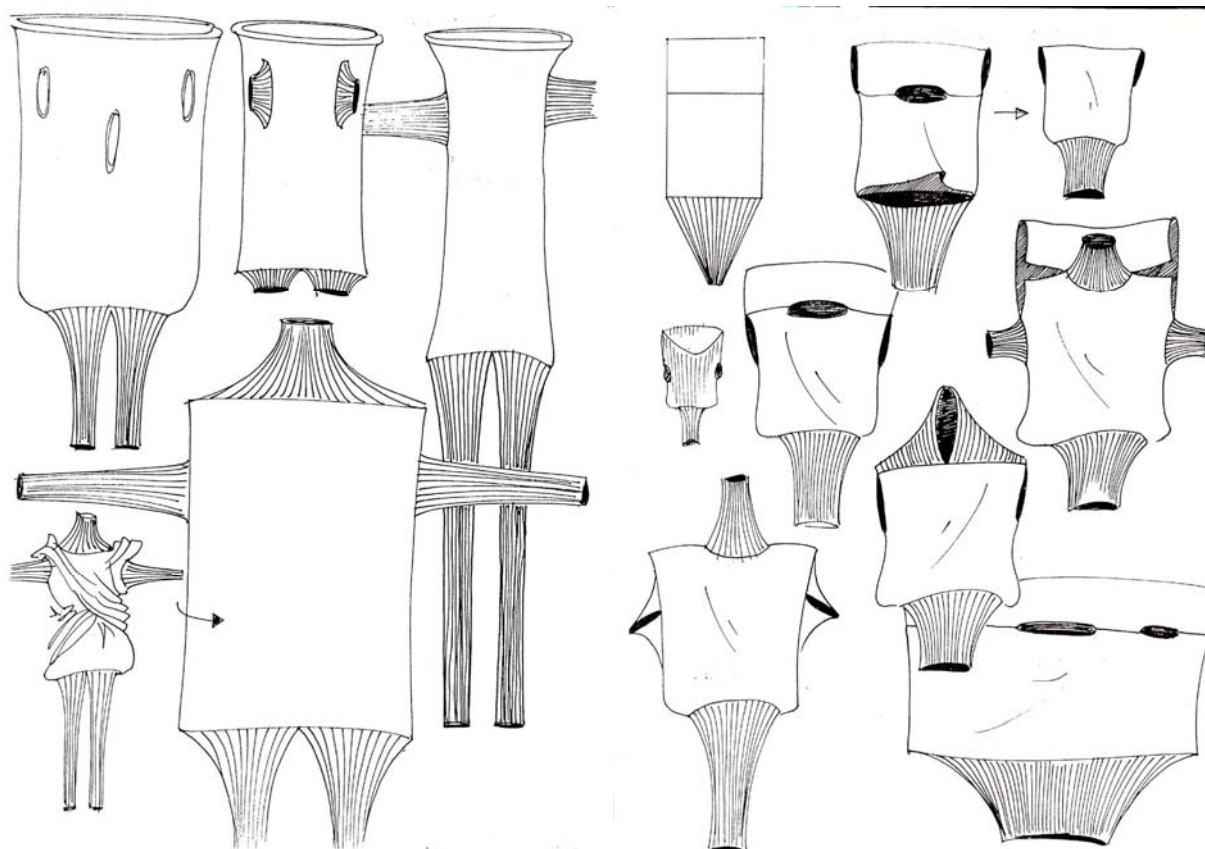
5. ábra Modelltervek variációs vázlatai²

² Forrás: Aranyosi Zsuzsánna: „Modelltervezés merev és lágy karakterű anyagokkal”, 1987

6. ábra Modelltervek variációs vázlatai³

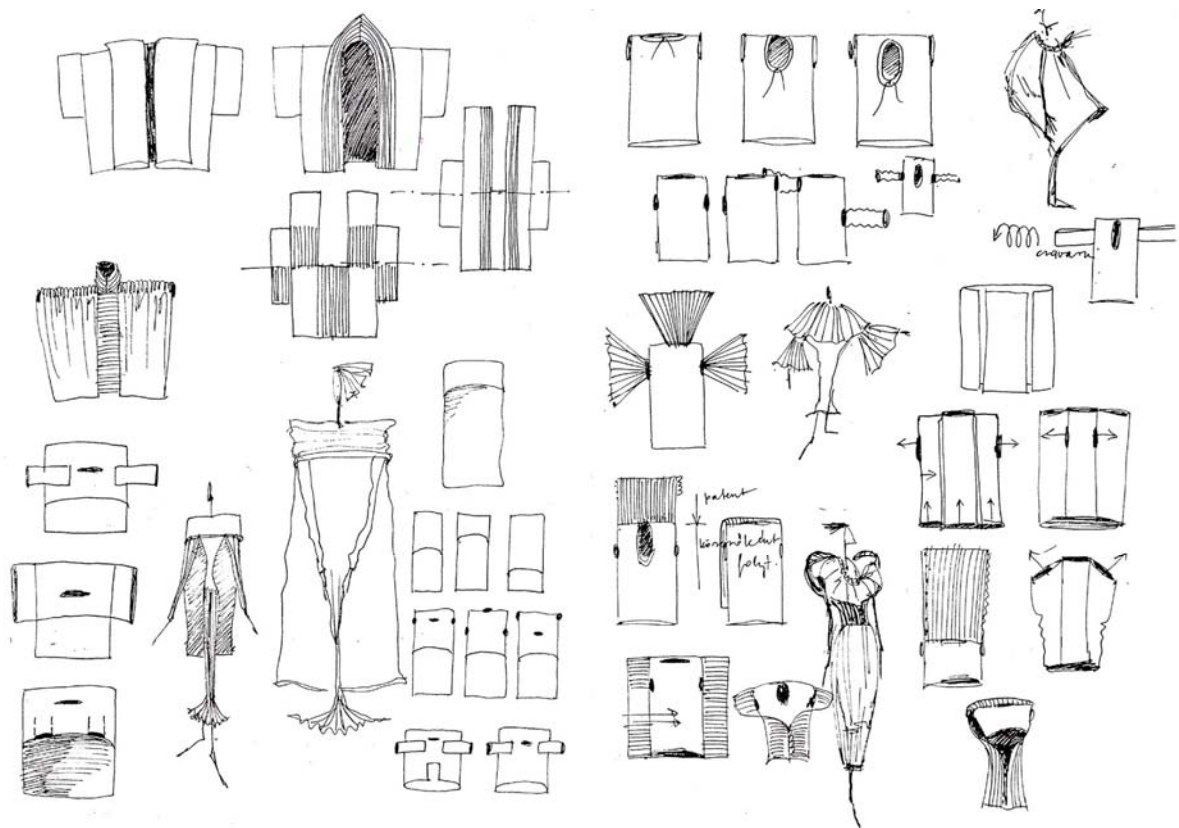
³ Forrás: Aranyosi Zsuzsánna: „Modelltervezés merev és lágy karakterű anyagokkal”, 1987

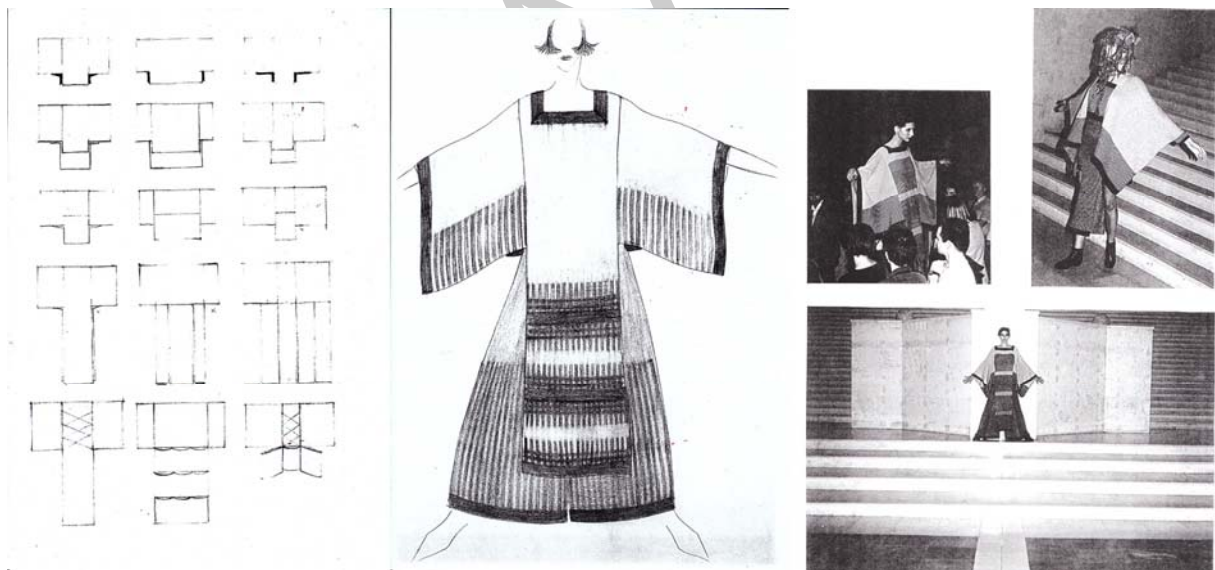
7. ábra Modellvariációk egyazon alapformával⁴

5. A rendszerben való gondolkodás (a lehetséges megoldások rendszerezett körbejárása) a legegyszerűbb alapforma felhasználásakor is egyedi, különleges változatokat eredményezhet.

⁴ Forrás: Aranyosi Zsuzsánna: Tervezői diploma: Reklámkollekció a Masterfil Pamutnyomóipari Vállalat effektfonalaira, 1988

8. ábra Egy alapötlet kifejtése vázlat szinten⁵

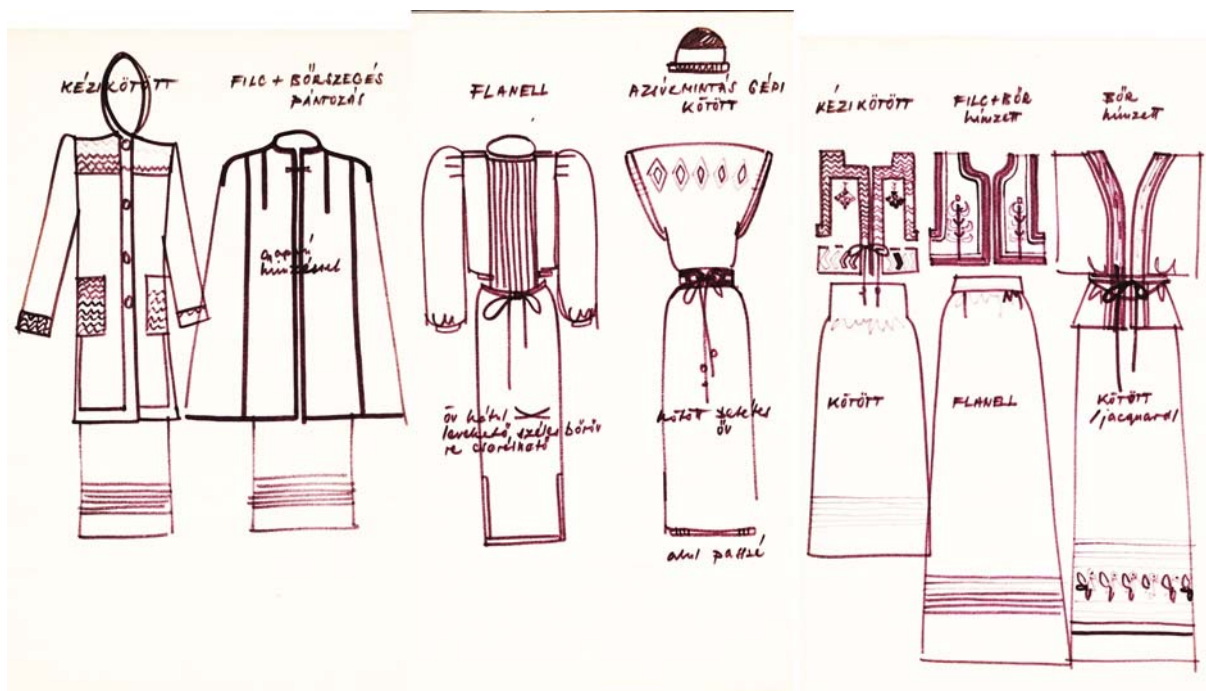

9. ábra „Ritmusok” síkkötött női öltözet együttesek (tervsor, kidolgozott terv és kivitelezett modellek)⁶

⁵ Aranyosi Zsuzsánna: „Modelltervezés merev és lágy karakterű anyagokkal”, 1987

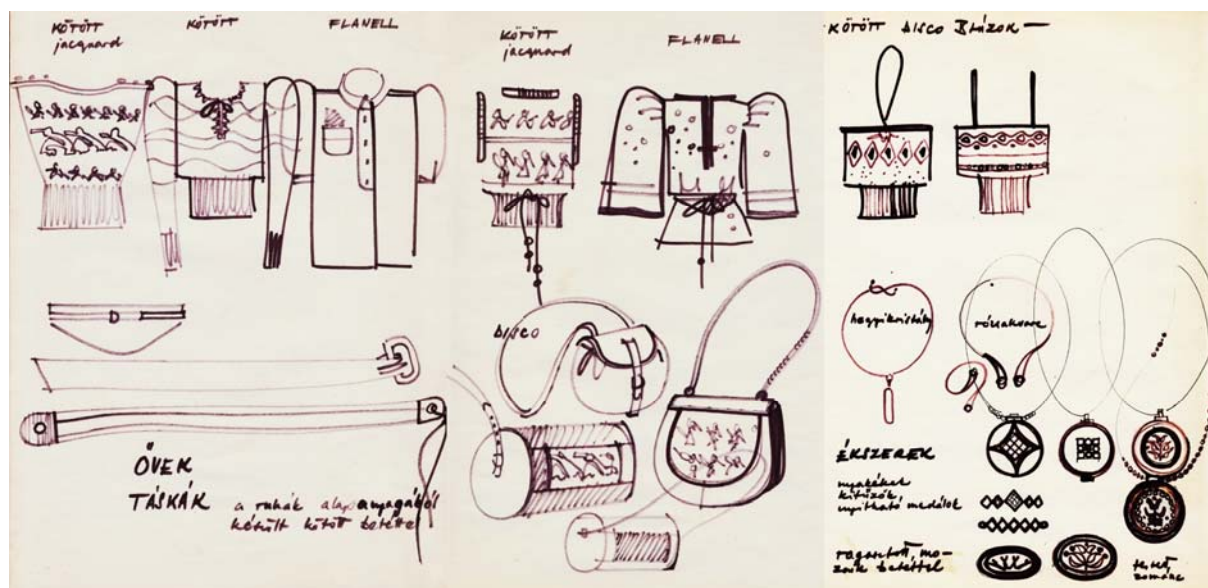
⁶ Forrás: Aranyosi Zsuzsánna: Látványbemutató az Egyetemi színpadon, 1994

6. Az öltözet megtervezésekor a funkció, a forma, az alapanyag és a szín egységének megteremtése alapvetően fontos célkitűzés. A hetvenes évek mindennapi viseletében erősen hatott a népművészet a formaalakításra (egyszerű szabásvonalak, húzott ujjak, mellény-és kepp forma) és a díszítésre (piék, szegők, bőrrátét, hímzés). Ez a tervsor jól példázza a fentieket.

10. ábra A tervsorozat alapelemei⁷

⁷ Forrás: Bein Klára iparművész: „Modul” modellcsoport elemei, Iparművészeti Vállalat pályázatára készült kombinálható öltözetek együttes, 1979

11. ábra A tervsorozat alapelemei⁸

12. ábra A tervsorozat változatai nappali öltözetre⁹

⁸ Forrás: Bein Klára iparművész: „Modul” modellcsoport elemei, Iparművészeti Vállalat pályázatára készült kombinálható öltözék együttes, 1979

13. ábra A tervsorozat kombinációi nappali öltözetre¹⁰

⁹ Forrás: Bein Klára iparművész: „Modul” modellcsoport kombinációi, Iparművészeti Vállalat pályázatára készült kombinálható öltözék együttes, 1979

¹⁰ Forrás: Bein Klára iparművész: „Modul” modellcsoport kombinációi, Iparművészeti Vállalat pályázatára készült kombinálható öltözék együttes, 1979

14. ábra A tervsorozat kombinációi estélyi öltözetre¹¹

¹¹ Forrás: Bein Klára iparművész: „Modul” modellcsoport kombinációi, Karcagi Háziipari Szövetkezet

7. Ugyanazon alapformára készített gyerekruha változatok különböző mintázatú és színállású alapanyagok felhasználásával. A változatosságot a mintás és egyszínű, esetenként a különböző mintázatú alapanyagok kombinációja és a sokféle díszítőelem (hímzett cakkok, szövött szalagok, madeira, szélcsipke, farkasfog, danubiaszalag, színes paszpól) adja meg.

15. ábra Gyerek ruhacsalád nyári viseletre¹²

16. ábra Gyerek ruhacsalád nyári viseletre (ugyanazon gallér formavariáció)¹³

¹² Bein Klára iparművész: „Pillangó” kollekció, Karcagi Háziipari Szövetkezet, Budapest alapanyag (100% pamut), 1984

17. ábra Gyerek ruhacsalád nyári viseletre (ugyanazon forma gallérként és betétként alkalmazva)¹⁴

¹³ Bein Klára iparművész: „Pillangó” kollekció, Karcagi Háziipari Szövetkezet, Budapest alapanyag (100% pamut), 1984

¹⁴ Bein Klára iparművész: „Pillangó” kollekció, Karcagi Háziipari Szövetkezet, Budapest alapanyag (100% pamut), 1984

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Tanulótársaival közösen gyűjtsenek példákat (képi vagy szöveges formában) tervsorozatokra a természetből vagy az ember által épített környezetünkből! Tanárával elemezzék közösen a gyűjtőmunkát, vonják le a tanulságokat és hasznosítsák a későbbi tervsor készítés során!

2. feladat

Készítsen textilminta tervsort egyszerű geometrikus mintaelem felhasználásával fekete-fehérben A4-es rajzlapokon (10 x 10 vagy 15 x 15cm-es felületeken)! Ugyanezen mintáknak készítse el különböző színállásait!

3. feladat

Készítsen tervsort egyszerű alapformákból álló női öltözetre, amelyben ugyanazon mintaelem változatait alkalmazza! A4-es rajzlapokon dolgozzon!(lásd: 0991_049. SzT elem)! Ügyeljen a forma és a díszítés harmonikus egységére!(lásd: 0991_048. SzT. elem)

4. feladat

Készítsen férfi-női kollekcióra olyan tervsort, amely a punkok életérzését, lázadó szellemiségét tükrözik! A4-es méretben dolgozzon!

5. feladat

Készítsen bakfis-női öltözékre tervsort megadott alapanyagok felhasználásával nyári és őszi időszakra! A4-es méretben dolgozzon!

MEGOLDÁSOK

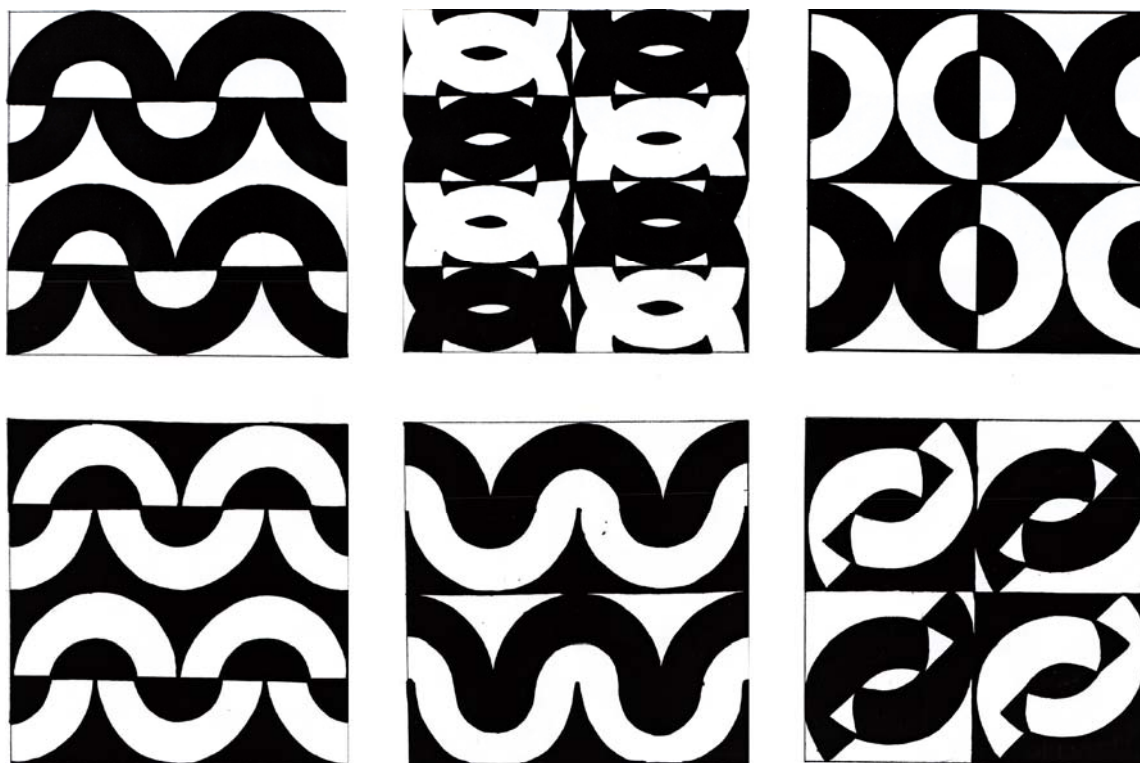
1. feladat

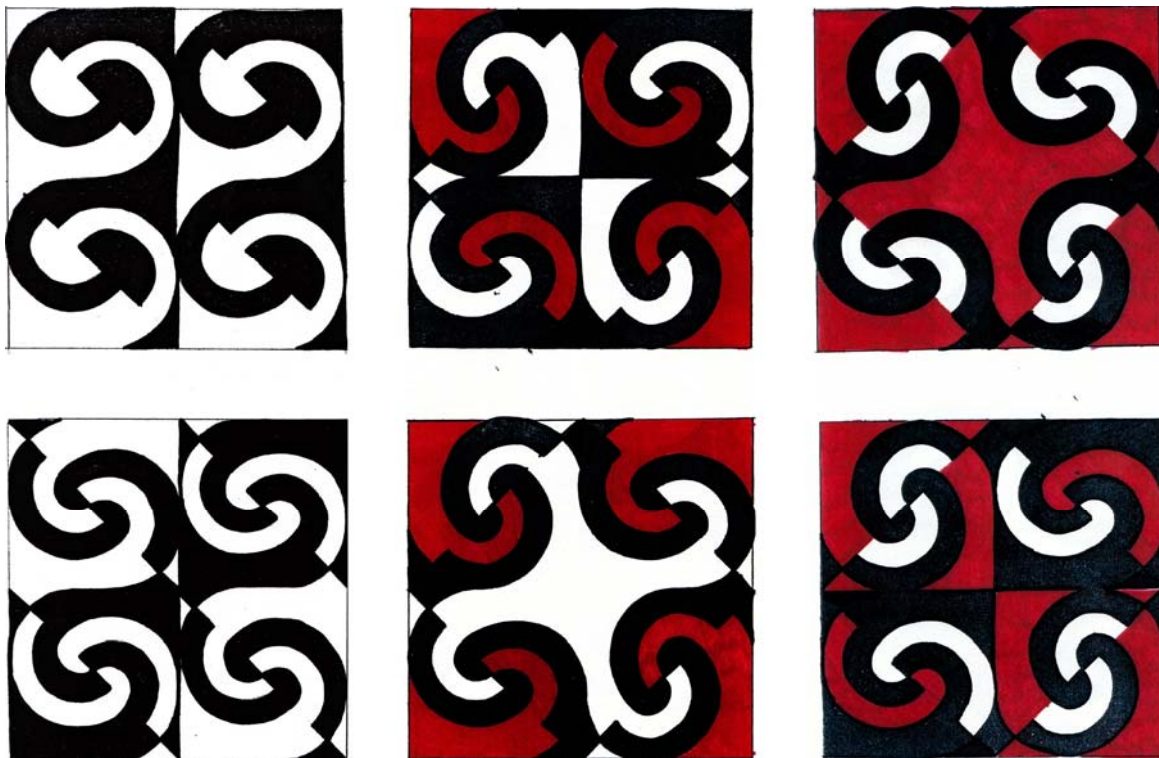
18. ábra Falevél változatok¹⁵

¹⁵ Forrás: Bányász Judit fotói, 2010

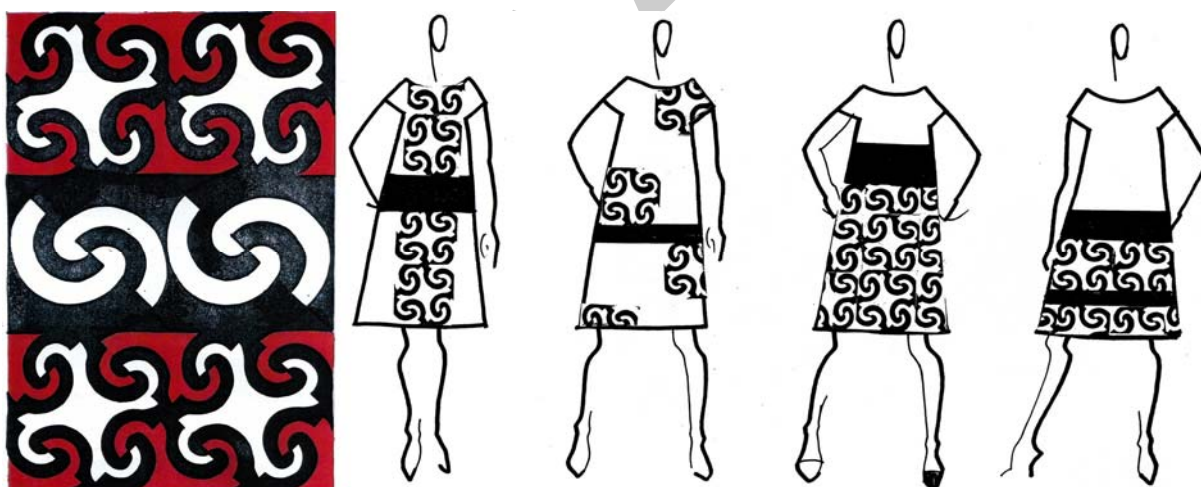
2. feladat

19. ábra Egyszerű geometrikus motívum felhasználásával készített textilminta tervsor (lásd: 0991_049 Szt elem)

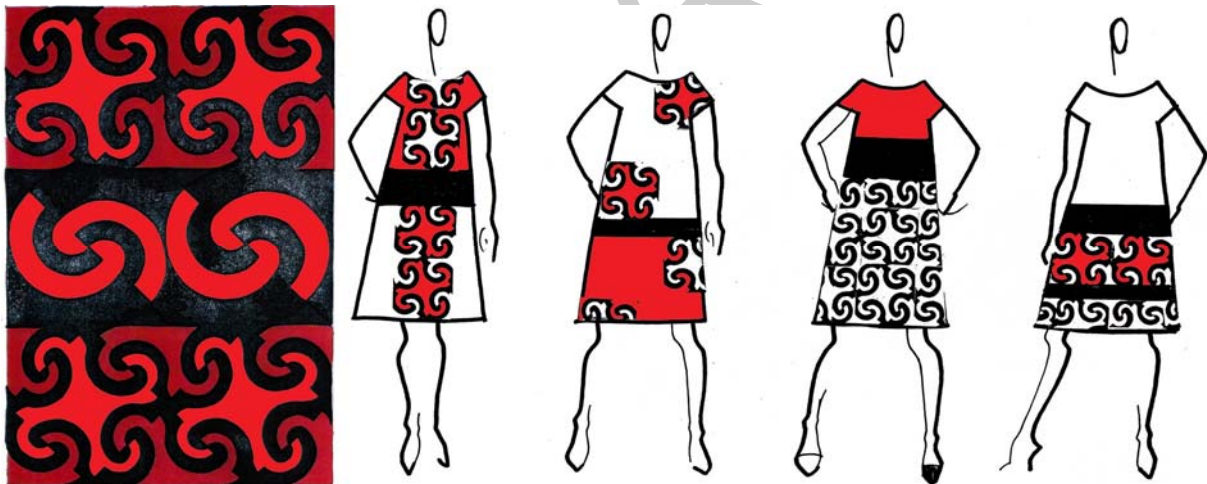
20. ábra Egyszerű geometrikus motívum felhasználásával készített textilminta tervsor (lásd: 0991_049 Szt elem)

21. ábra Egyszerű geometrikus motívum felhasználásával készített textilminta tervsor és annak felhasználása öltözékeken

22. ábra Egyszerű geometrikus motívum felhasználásával készített textilminta tervsor

23. ábra Egyszerű geometrikus motívum felhasználásával készített textilminta tervsor és annak felhasználása öltözékeken (színvariációk)

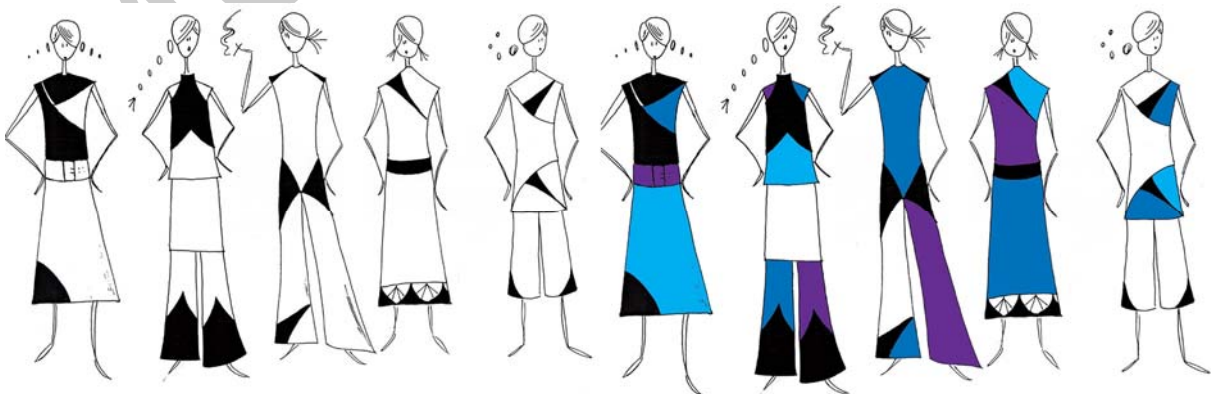
3. feladat

24. ábra Egyszerű geometrikus minta alkalmazása női öltözeten belül

25. ábra Egyszerű geometrikus minta alkalmazása női öltözeten belül és színvariációk

26. ábra Egyszerű geometrikus minta alkalmazása női öltözeten belül és színvariációk

27. ábra Egyszerű geometrikus minta alkalmazása női öltözeten belül és színvariációk

28. ábra Egyszerű geometrikus minta alkalmazása női öltözeten belül és színvariációk

4. feladat

29. ábra Alapanyag-hasogatási technikára épülő női öltözetek tervei

30. ábra Alapanyag-hasogatási technikára épülő férfi-női öltözetek tervei

31. ábra Alapanyag-hasogatási technikára és színes minta alternatív kialakítására épülő férfi-női öltözetek tervei

32. ábra Alapanyag-hasogatási technikára épülő férfi öltözet és fejedők tervei

33. ábra Bakfis nyári modellek: ugyanazon forma változatos alkalmazása (félkör: rátett, beállított, legombolt zseb, rövid nadrág elkerekítése stb.)¹⁶

34. ábra Bakfis nyári modellek: ugyanazon alapforma változatos alkalmazása (félkör: rátett, beállított, legombolt, övre függesztett zseb stb.)

¹⁶ Forrás: Bein Klára: „Pálma” Kollekción, Karcagi Háziipari Szövetkezet, Budaprint alapanyag (100% pamut), 1984

35. ábra Bakfis őszi modellek: ugyanazon forma változatos alkalmazása (félkör alak: bevarrott zseb, beállított betétek, szabásvonal stb.)¹⁷

¹⁷ Forrás: Bein Klára: „Pálma” Kollekción, Karcagi Háziipari Szövetkezet, Csepeli Posztógyár és Patex alapanyagok, 1984

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Szilvitzky Margit: A látás élménye, nemzeti Tankönyvkiadó Budapest 1995

AJÁNLOTT IRODALOM

Cser Andor: szabadkézi rajz, modellrajz, Műszaki Könyvkiadó 2001

Georges Herscher: Aubrey Beardsley, Chene Kiadó 1976

Heribert Hutter: A művészi rajz technikája, Corvina Kiadó 1986

International Textiles, No 823 2001 aug / Sept

Patrick John Ireland: Figure templates for fashion illustration, B T Batsford 2003

James Laver: Costume & Fashion, A concise history, Thames and Hudson 1982

John Raynes: Alakrajz, emberábrázolás kézikönyv, Collins & Brown, Replika Kiadó 2007

Szalai Zoltán: A kockától az aktig, Corvina Kiadó 1974

Szunyoghy András: Az emberi test, kis művészeti Anatómia, Kossuth Kiadó 2003/ 2006

Szunyoghy András: Portré és kézrajzolás, Kossuth Kiadó 2006.

A(z) 0991–06 modul 045–ös szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 07 0000 00 00	Dívat- és stílustervező

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
25 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató